

«Maria Dolors Vallverdú, l'avidesa permanent»

Lena Paüls

Els poemes de *L'Encadenada llum*, de Maria Dolors Vallverdú són una nova fita en el camí de l'excel·lència de l'autora. Hi entrellaça el nivell del desig de reflexió sobre els orígens —tema que li forneix Gn 1-2,4— i el nivell d'emoció sobre la realitat que l'envolta, proper a "he mirat aquesta terra", de Salvador Espriu. Ho projecta en l'estructura de cinc alexandrins, un decasíl·lab i una cançó, precedits cadascun per una prosa poètica breu que n'avança el sentit. Set poemes que s'adscriuen a la simbologia sacra de la perfecció en la unitat de ment i matèria. Aquesta quantificació al·legòrica conforma un tot amb múltiples matisos i una única atmosfera inquietant d'intenció mística.

El poder evocador d'aquesta sèrie té l'arrel i la suggestió fònica en Jacint Verdaguer i, en el sentit últim, el mestratge maragallià de la interpretació transcendent de la natura, en la qual gravita el misteri de la força impulsora:

Artista del res que apuntava una obra interminable, també sense principi

Amb aquest material Vallverdú defineix un espai mític, per tant, no vulnerable, no grapejat pels humans: "Rebeu en herència el Regne que Ell us tenia preparat" (Mt 25, 34). Ara bé, aquest espai també és un ens viu i, per tant, evoluciona. Ho resol amb la intervenció d'una mena de consciència lluminosa. Vegem, per exemple, en l'anunci de la naixença de la mar de Tetis, on l'expressa amb un sotrac sorollós:

*Quan l'argentada llum solcava les onades
en un blanc moviment de grapades de sal
i l'aire mariner desfeia nuvolades
per anunciar l'assot d'un intens temporal.*

Però, l'harmonia que projecta aquesta llum primera —que és l'essència del paradís— s'enfonsa amb la rebel·lió de "l'ésser no engendrat", que Vallverdú justifica:

*aquella criatura feta de terra i aire no pogué suportar el jou que la
lligava a un domini imposat*

Aquest deler primari de llibertat i de coneixement l'experimenta una veu col·lectiva que s'afirma, per primer cop, com a protagonista del paradís perdut:

*Érem senzills de cor a imatge de l'altura
i es atreia la llum ingent de l'univers
més deixàrem de banda aquella veu tan pura
i ens lligàrem a un jou perillós i divers*

Situat en el nucli, hi ha un poema de format diferent, "El cant de les fades", una cançó flanquejada a cada banda per tres poemes d'art major. Amb aquesta peça, Vallverdú recull la tradició de donar veu a presències benèfiques, que aquí es presenten fent dansar les paraules:

*Som trossos d'espuma
i alats pensaments,
vivim dins la bruma
saltem pels torrents.*

Avançant pel mar regenerador, element essencial en tants poemes de l'autora, la raó domina Makeda, —la reina de Sabà, que Mt 12, 38-42 anomena reina del Sud—, quan coneix la saviesa de Salomó:

*Reina del Nil, en el sud d'Eritrea
més elevada que un jove sota el sol,
porta la llum com senyat d'una dea
i una corona d'estrelles al vol.*

En aquest començar de zero, la poetessa hi pressent eros i tànatos: el ressorgir de les tenebres, convertides en matriu d'un nou cicle:

*Si pensar era humà no tot era perfecte,
la matèria glàtia en el fons de la ment
i féu, amb la caiguda, la represa directa
de la vida i la mort en constant moviment.*

En el darrer poema, Vallverdú afina més la metàfora de la continuïtat desficiosa de ser —que ja trobem en el títol—, amb l'heroi Enees, naufrag fugitiu d'una pàtria, que s'estableix al Laci, prop del mar transmissor de llums i ombres:

*I tot el sacrifici de restes consumides
fou engolit pels foscos racons dels mons marins
encadenant les ombres a llums indefinides
i assegurant la veu que marcarà els destins.*

Els darrers versos de la sèrie ens conviden a reprendre la lectura de *L'Encadenada llum* des de l'inici, per tornar a assaborir-ne la densitat lèxica de la qual l'autora extreu unes imatges que enllacen reflexió i emoció, en tot el seu esclat. Potser per això voldríem que Maria Dolors Vallverdú, autora de sensibilitat aguda, afinada per una avidesa permanent, tingués necessitat de desplegar-ne el contingut en altres sèries. Sigui com sigui, ara podem gaudir d'aquesta edició, que compta amb el suport d'unes il·lustracions molt suggerents de la seva filla Natàlia que posen l'èmfasi en la dena de sismes torbadors i en el contínuum de la llum primera.

Pròleg publicat a *L'encadenada llum*, edició especial "Lo Nunci". Centre d'Amics de Reus, 2010.